

Üniversitelerde Uluslararasılaşma Sorunları Çalıştayı

Sonuç Raporu Taslağı

Yükseköğretimde uluslararasılaşma konusunun başarılı olabilmesi için bir devlet politikası olarak ele alınması ve tüm planlama ve yasal düzenlemelerin bu kapsamda yapılması gereklidir. Bu düzenlemelerin uluslararası kalite standartlarından ödün vermemeye özen gösterilerek yapılması zorunludur.

Uluslararasılaşma konusunda karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri 4 ana başlık altında toplanabilir.

I. KURUMSAL SORUNLAR

1. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) düzeyinde çözülmesi gereken sorunlar:

a. Ortak Eğitim Programları

- i. Uluslararasılaşma konusunda YÖK tarafından hazırlanan tek yönetmelik bulunmaktadır (YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ YURTDIŞINDAKİ KAPSAMA DAHİL YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARIYLA ORTAK EĞİTİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI TESİSİ HAKKINDA YÖNETMELİK). Bu yönetmelik güncel ihtiyaçları karşılayamamakta olup, açılacak her program için yeni bir protokol hazırlamayı ve YÖK'ten izin almayı zorunlu kılmaktadır.
- ii. Uluslararası tüm ilişkiler için (AB ve diğerleri) geçerli olan yeni bir çerçeve yönetmelik hazırlanmalıdır. YÖK tarafından hazırlanacak yeni yönetmelik sadece temel ilkeleri tanımlayacak nitelik ve esneklikte olmalı ve ortak programların yürütme esasları ve mali konular Üniversite yönetimlerinde belirlenmelidir.
- iii. Ortak öğretim programları açılması için öncelikle denklik sorunları halledilmelidir. Anlaşma yapılabilecek şekilde denkliği tanınan üniversiteler ve diğer yüksek öğretim/araştırma kurumları listesi YÖK tarafından uluslararası geçerliliği olan kriterlerle belirlenmeli ve listeler yıllık olarak güncellenerek ilan edilmelidir. Liste dışındaki kurumlarla işbirliği gerektiğinde YÖK'ün onayına başvurulmalıdır.
- iv. Yurt dışından öğrenci gelişini arttırmak için, üniversitelerin uluslararası düzeyde ilgi çekebilecek öğretim ve araştırma programları belirlenerek, bu alanlarda ortak program açılması özendirilmelidir.
- v. Ülkelerarası ikili anlaşmalar sonucu ülkemizde eğitim ve öğretim görmek üzere başvuran öğrencilerin kabul koşulları her üniversite tarafından bireysel belirlenmeli ve üniversitenin diğer yabancı öğrenciler için geçerli olan standardının altına düşmemelidir.
- vi. Uluslararası MSIC, EEE, AISEC vb. öğrenci birlikleriyle ilişkisi kurulmalı ve YÖK'ün bu birlikleri tanıması sağlanmalıdır.
- vii. Ulusal akreditasyon merkezlerinin kurulması sağlanmalıdır.

viii. Aynı coğrafi bölgede yer alan üniversitelerin yurtdışı araştırmaları ve lisans üstü eğitim için imkanlarını birleştirerek kümeler oluşturmaları teşvik edilebilir.

b. Ortak Araştırma Programları

- i. Uluslararası tüm ortak araştırma programları için (AB ve diğerleri) geçerli olan yeni bir çerçeve yönetmelik hazırlanmalıdır. YÖK tarafından hazırlanacak yeni yönetmelik sadece temel ilkeleri tanımlayacak nitelik ve esneklikte olmalı ve ortak araştırma programların yürütme esasları ve mali konular Üniversite yönetimlerince belirlenmelidir.
- ii. Ortak araştırma anlaşması yapılabilecek şekilde denkliği tanınan üniversiteler ve diğer yüksek öğretim/araştırma kurumları listesi YÖK tarafından uluslararası geçerliliği olan kriterlerle belirlenmeli ve listeler yıllık olarak güncellenerek ilan edilmelidir.
- iii. Bilimsel araştırma programları için genel bütçe içerisinde özel hesaplar oluşturulmalı ve uluslararası standartlarda mali özerklik içerisinde bütçe idaresi sağlanmalıdır.
- iv. Araştırma desteklerinin oluşturulmasında genel bütçeden Kalkınma Ajansı ya da diğer araştırma programlarına bütçe aktarılması mümkün olabilmelidir.
- v. Araştırma ve uluslararası ilişkiler konusunda deneyimli araştırma ofisleri kurulmalıdır.
- vi. Uluslararası programlar sonucu ortaya çıkacak patent ve diğer fikri mülkiyet hakları konusunda hukuki düzenlemeler yapılmalı ve ortak iş üretmek hem kurumlar, hem de araştırmacılar için cazip hale getirilmelidir.
- vii. Yurt dışından araştırmacı gelişini arttırmak için, ülkemizde uluslararası düzeyde ilgi çekebilecek öncelikli araştırma programları belirlenerek, bu alanlarda yeni kadroların açılması ve mükemmeliyet merkezlerinin kurulması ve ortak doktora programları açılması teşvik edilmelidir. Yurt dışında çalışan araştırmacıların projelerde eş yürütücü olabilmesi sağlanmalıdır.
- viii. Yurtdışından araştırmacı ve öğretim üyelerinin araştırma projelerine, doktora tez danışmanlıklarına, tez izleme komitesi ve jüri üyeliklerine katılımı teşvik edilmelidir.
- ix. Araştırma alt yapıları genel bütçe ve diğer kaynaklardan desteklenerek yeterli düzeye getirilmeli ve devamlılığı sağlanmalıdır.

2. ÜNİVERSİTE/FAKÜLTE/BÖLÜM DÜZEYİNDE YAPILANMA

- a. Uluslararası öğretim ve araştırma programlarının hukuki, mali ve sosyal boyutlarını tek merkezden idare edecek bir birim (daire başkanlığı ya da daha farklı bir yapılanma) kurulmalı ve yeterli nitelik ve nicelikte personel ve bütçe ile desteklenmelidir.
- b. Bu birim sadece eğitim ve araştırmadan sorumlu bir rektör yardımcısına ya da doğrudan rektöre bağlı olmalıdır.
- c. Fakülte, enstitü ve bölümlerde bu birimin karşılığı olan birimler oluşturulmalıdır.

- d. Yurtdışından gelecek öğrenci ve araştırmacıların ülkeye uyumunu sağlayan ve gündelik yaşamını kolaylaştıran sistemler oluşturulmalıdır.

II. MALİ SORUNLAR VE YURTDIŞI KAYNAKLARIN KULLANIMI

- a. Eğitim ve araştırma ile ilgili kaynakların kullanılmasındaki mali ve muhasebe ile ilişkili sorunlar yeni bir yasal düzenleme ile çözülmelidir. AB kaynakları için geçerli olan yasal düzenlemeler tüm uluslararası ve ulusal araştırma fonlarının kullanımı için genelleştirilmeli ve üniversite kaynakları içinde bu fonların yönetimi ayrı tutulmalıdır (özel hesap vb).
- b. Üniversite bünyesinde yürütülen araştırma ve geliştirme faaliyetleri, Araştırma Ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun'da ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nda tanımlanan ve teknokentlerle sınırlı olan destek ve muafiyetlerden (KDV ve gümrük vergileri gibi) yararlanmalı, Teknokent sınırlarının tanımı tüm üniversite kampüslerini içerecek şekilde genişletilmiştir.
- c. Üniversitelerdeki AR&GE faaliyetlerine ilişkin alımlar uluslararası rekabete izin verecek şekilde yasal düzenlemelerle (AR-GE faaliyetleri için yeni bir ihale kanunu dahil) desteklenmeli ve mali teşvikler hızla uygulamaya geçirilmelidir.

III. AKADEMİK KÜLTÜR İLE İLGİLİ SORUNLAR

- a. Bilimin evrenselliğini ve uluslararası etkileşimin önemini vurgulayacak etkinlikler düzenlenmeli ve genç bilim adamlarının yetişmesinde bu konuda farkındalığı arttıracak çalışmalar yapılmalıdır.
- b. Uluslararası eğitim ve araştırma programlarında yer almak eğitim ve araştırma elemanlarının akademik yükseltmelerinde ve akademik performanslarında değerlendirmeye alınmalıdır.
- c. Lisans ve lisansüstü düzeydeki mezunların uluslararası düzeyde rekabet edebilecek şekilde eğitim almaları hedeflenmelidir.
- d. Bilim insanlarının uluslararası bilim ortamıyla etkileşimi artıracak toplantı ve faaliyetler desteklenmeli, yurtdışından düzenli olarak konuşmacı ve araştırmacı daveti için şerefiye ve diğer masrafları içerecek fonlar oluşturulmalıdır. Bu fonların oluşturulması sırasında, dışarıdan destek veren kişilere vergi indirimi sağlanmalıdır.
- e. Öğretim üyelerinin akademik gelişimleri sürecinde kurum dışı deneyim teşvik edilmeli ve uluslararası işbirlikleri desteklenmelidir.
- f. Ulusal yurt dışı burs kaynaklarının (YÖK ve MEB bursları gibi) üniversitelerin yurt dışı kurumlarla ortak yürüttükleri bütünleşik lisansüstü programlar kapsamında kullanımı sağlanmalıdır.
- g. Uluslararası bilimsel etkileşimi sağlayacak ölçüde yabancı dil eğitimi zorunlu tutulmalıdır.
- h. Lisansüstü programların yabancı dilde açılması teşvik edilerek uluslararası öğrenci/araştırmacı başvuruları artırılmalıdır. Yabancı dilde eğitim veren öğretim üyeleri özlük hakları bakımından teşvik edilmelidir.

- i. Özellikle lisans eğitimi düzeyinde, yabancı kaynaklara ulaşımı arttırmak amacıyla tercüme ofisleri oluşturulmalıdır.
- j. Misafir öğretim üyeleri (sabbatical) ve araştırmacılar için barınma ve diğer sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilecek destekler sağlanmalı, uygun ortamlar hazırlanmalıdır.

IV. ULUSLARARASI DEĞİŞİM İLE İLGİLİ YASAL, POLİTİK VE MALİ KONULAR

- a. Uluslararası değişimle ilgili yasal, politik ve mali konularla ilgili Bakanlıklar düzeyinde (Dışişleri, İçişleri, Maliye, Bilim Sanayi ve Teknoloji, MEB) gerekli düzenlemeler YÖK tarafından planlanmalı, olgusal düzeyde Üniversitelerin bu sorunları aşmaya çalışmasının önüne geçilmelidir.
- b. Beyin gücü kazanımını sağlamak ve beyin göçünün önüne geçebilmek için bilimin ve bilim insanların toplumdaki saygınlığını arttırıcı önlemler alınmalıdır. Nitelikli bilimsel çalışmalar ve uluslararası ortak proje çıktıları ödüllendirilmelidir.
- c. Belirli alanlarda uzmanlaşma ve uluslararası yüksek öğretim kurumları ile ortak üniversite/araştırma merkezleri açmaya yönelik yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- d. Yurt dışında ortak eğitim ve araştırma merkezlerinin ve kampüslerinin açılması desteklenmelidir.
- e. Yabancı öğretim üyesi ve araştırmacı kontenjanının %2 sınırlamasından kurtarılması ve bu oranın üniversite ihtiyaçlarına göre belirlenmesi sağlanmalıdır.
- f. Üniversitelerimizin uluslararası düzeyde tanıtılmasında yetersizlikler bulunmaktadır. Tanıtımı kolaylaştırıcı ve özendirici tedbirler alınmalıdır (örneğin eğitim ataşelerince veya kültür müşavirlikleri, kalkınma ajansları kanalıyla üniversitelerin tanıtımının yapılması, Türk üniversitelerini tanıtan, bölgesel dilleri de kullanan ortak dokümanların oluşturulması, Türk Eğitim Fuarları kanalıyla).
- g. Devlet üniversitelerinde de uluslararası öğrencilere burs olanakları, kısmi statüde staj ve çalışma imkanları sağlanmalı ve mezuniyet sonrasında süreli çalışma seçenekleri bulunabilmelidir.
- h. Uzaktan eğitime yönelik uluslararası ortak eğitim projelerini geliştirilebilmesi mümkün olmalıdır.